Závěry z Konference „MUZEA A KULTURNÍ KRAJINA – POLICIE A MUZEA“
místo: Praha, hotel Spiritka
termín: 05. - 06. května 2016
pořadatelé: Český výbor ICOM, Policie ČR

Kulturní krajina představuje stále se měnící a rozvíjející prostor. Její identitu utváří působení lidstva v průběhu času. Jednotlivci i celá společnost jsou odpovědní za ochranu a péči o společnou kulturní krajinu. Tento úkol spadá i na muzea pečující o předměty a příklady hmotného i nehmotného dědictví. Jejich působnost často překračuje zdi budov a rozlévá se do krajiny s archeologickými lokalitami, památníky, bojišti, parky atd. Koexistence muzeí a kulturní krajiny je velmi diskutovaná, což se odrazilo také ve výběru námětu pro oslavu každoročně připomínaného Mezinárodního dne muzeí stanoveného na den 18. května. V roce 2016 téma zní Muzea a kulturní krajina. Český výbor ICOM a odbor pátrání úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky proto společně uspořádali konferenci Muzea a kulturní krajina – policie a muzea, která se zaměřila na spolupráci muzeí a ostatních paměťových institucí s Policií ČR při ochraně kulturního dědictví in situ a in fondo.

Konference se konala za účasti zástupců Policie ČR, Generálního ředitelství cel, Ministerstva kultury, muzeí, galerií, Národního památkového ústavu, univerzitních pracovišť a Akademie věd České republiky. V průběhu konference zaznělo 28 příspěvků.

Na základě přednesených příspěvků a diskusí byly zformulovány závěry, které shrnují situaci ve sledované oblasti, upozorňují na případné problémy a obsahují doporučení pro další postup, tak aby spolupráce muzeí a Policie ČR byla funkční, efektivní a ku prospěchu obou oblastí.

Základní úloha muzeí a ostatních památkových institucí ve vztahu ke kulturní krajině se realizuje zejména při její ochraně. Hlavní důraz musí být kladen zejména na oblast prevence (preventivních opatření). To se děje jednak prostřednictvím budování bezpečnostních systémů v objektech, kde jsou uloženy sbírkové předměty, mobiliární fondy hradů a zámků, kulturní památky a ostatní movité kulturní statky, zasluhující mimořádnou ochranu a také jejich připojením na pulty centralizované ochrany Policie ČR. Velmi důležité je pořizování kvalitní dokumentace kulturních statků. Ta je základem pro pátrání v případě jejich zmizení, ale také významně pomáhá při všech následných aktivitách vedoucích k jejich navrácení zpět do ČR.
Z jednotlivých příspěvků je zřejmé, že podpora státu v této oblasti má bohužel klesající tendenci. Zejména v posledních deseti letech je jak na straně Policie ČR, tak i Ministerstva kultury poddimenzována. Jednak finančně (stále se snižující objem finančních prostředků příslušných dotačních titulů – zejména Integrovaného systému ochrany movitého kulturního dědictví), tak i personálně (odborné útvary na straně policie pracují zhruba ve třetinovém personálním obsazení, než tomu bylo před deseti a více lety). Současný nápad trestné činnosti zaměřené na krádeže kulturních statků je sice podstatně nižší než v 90. letech, nicméně zabezpečovací systémy budované před deseti a více lety potřebují neustálou péči a mnohdy i generální rekonstrukci, na což se financí nyní nedostává.

Proto účastníci konference:

a) upozorňují na nutnost neustálé podpory finanční i personální, a to jak v rezortu ministerstva kultury, tak i v rezortu ministerstva vnitra a ministerstva financí,
b) vítají podporu inovace jednotné monitorovací sítě Policie ČR ze strany ministerstva kultury, která bude zohledněna v jeho příslušných dotačních titulech,

c) doporučují muzeím a institucím státní památkové péče zaměřit se ve své činnosti více na dokumentaci těch kulturních statků, které dotvářejí charakter krajiny (krajinotvorných prvků) a jsou potenciálně ohroženy krádežemi,
d) doporučují všem institucím, zejména církevním, pokračovat v preventivní dokumentaci kulturních statků ve svém vlastnictví nebo správě,
e) doporučují pokračovat v mezinárodní spolupráci při pátrání po zmizelých kulturních statcích prostřednictvím Interpolu případně přímou spoluprací Policie ČR s policejními sbory sousedních zemí,
f) zefektivnit vzájemnou spolupráci mezi Policií ČR a Generální ředitelstvím cel při odhalování nelegálního obchodu s uměleckými předměty,
g) doporučují umožnit vybraným kulturním institucím (např. Národní památkový ústav, vybraná státní muzea a galerie) přístup do části databáze Interpolu, obsahující pátrání po zmizelých kulturních statcích,
h) doporučují nadále pokračovat v průzkumu domácího i zahraničního trhu, zejména prostřednictvím Národního památkového ústavu, ostatních kulturních institucí a Policie ČR. Smyslem tohoto průzkumu byla a je identifikace kulturních statků zmizelých z ČR a jejich navracení původním vlastníkům,
i) doporučují prostřednictvím medií a vlastních akcí kulturních institucí a Policie ČR zvýšit povědomí a zájem veřejnosti na uchování kulturního dědictví, zejména kulturních statků v krajině. Zvláštní pozornost přitom věnovat změně postoje veřejnosti k nezákonnému používání detektorů kovů,
j) doporučují kulturním institucím definovat cesty zapojení amatérů, používajících tyto detektory, do činnosti profesionálních archeologických pracovišť,
k) doporučují kulturním institucím zvýšit úroveň vzájemného předávání informací o ohrožených kulturních statcích,
l) dále rozvíjet mezirezortní spolupráci ministerstva kultury, ministerstva vnitra, ministerstva financí a církevních institucí,
m) doporučují zabývat se opatřeními na úrovni zákonných opatření, která zamezí možnost legalizace kulturních statků odcizených v zahraničí a dovezených do ČR včetně legalizaci případných falz,
n) doporučují ministerstvu kultury zpracovat „minimální standard zabezpečení kulturních statků“, který bude závazný pro všechny rezortní kulturní instituce,
o) vítají aktivity ministerstva kultury vedoucí k zařazení Úmluvy UNIDROIT o ukradených nebo nezákonně vyvezených kulturních statcích (Řím, 1995) do české legislativy.

Mgr. Martina Lehmannová
Předsedkyně Českého výboru
Mezinárodní rada muzeí ICOM

plk. Mgr. Jan Rybár
vedoucí odboru pátrání
úřad služby kriminální policie a vyšetřování
Policejní prezidium České republiky